

Lesbrief

Nationale Voorleesdagen 2006

Deze week starten de Nationale Voorleesdagen 2006! Doel van De Nationale Voorleesdagen is het bevorderen van het voorlezen aan kinderen die zelf nog niet kunnen lezen. Voorlezen aan kinderen is belangrijk. Het prikkelt de fantasie, ontwikkelt het taalgevoel, vergroot de woordenschat en draagt bij aan hun interactieve vaardigheden. Maar vooral: het bezorgt ze heel veel plezier!

Het Expertisecentrum taal, onderwijs en communicatie (Etoc) ondersteunt het doel van de Nationale Voorleesdagen van harte en biedt u in deze lesbrief een aantal suggesties rond het prentenboek van het jaar: *Dat ben jij, Kiki!*

Het Expertisecentrum taal, onderwijs en communicatie (Etoc) van de Rijksuniversiteit Groningen is gespecialiseerd in taalontwikkeling bij alle vakken op alle onderwijsniveaus. Het Etoc adviseert en begeleidt docenten, taalcoördinatoren en onderwijsbegeleiders bij het ontwikkelen van een taalaanpak in de onderwijsinstellingen en bij het onderwijs van het Nederlands als eerste en tweede taal. Wilt u ondersteuning van het Etoc, kijk dan op onze website: www.etoc.nl of bel met 050 363 7277.

Voorlezen is belangrijk voor de taalontwikkeling!

Het voorlezen van prentenboeken is heel belangrijk voor de taalontwikkeling van de kinderen: ze leren nieuwe woorden bij, ze leren goed te luisteren en leren te praten over het boek. Door prentenboeken *interactief* voor te lezen, kun je kinderen een aantal belangrijke principes voor het begrijpend lezen aanleren. Ze leren bijvoorbeeld hun voorkennis te activeren (wat weten ze zelf al over het onderwerp?) en hun ontluikende geletterdheid wordt geactiveerd (waaronder verhaalbegrip). Centraal bij het interactief voorlezen staat steeds het stimuleren van de eigen (talige) inbreng van de kinderen!

Prentenboek van het jaar: *Dat ben jij, Kiki!*

Dat ben jij, Kiki!, met teksten van de Amerikaanse Amy Hest en illustraties van de Britse Jill Barton, is voor 2006 gekozen tot Prentenboek van het Jaar.

Eendje Kiki en opa kijken samen foto's. Wie ligt daar in dat wiegje? Wie is er net lekker in bad geweest? En wie is dat kleine eendje dat zoveel cadeautjes krijgt? De verwondering van Kiki dat het steeds een jongere versie van haarzelf is die op de foto's staat, en het knusse gevoel van samen foto's kijken, zullen voor veel jonge kinderen herkenbaar zijn.

ISBN: 9056375717, Prijs: € 12,95, (Lemniscaat)

Het prentenboek sluit aan bij de thema's: fotografie, familie/grootouders.

Lessuggesties rond *Dat ben jij, Kiki!*

Het prentenboek *Dat ben jij, Kiki!* biedt goede mogelijkheden voor interactief voorlezen. In deze lesbrief geven we enkele suggesties voor de verschillende fasen van het voorlezen:

1. De oriëntatie: in deze fase laat u de kinderen kennis maken met het boek en het thema.
2. Het voorlezen: tijdens het voorlezen laat u de kinderen reageren en besteedt u aandacht aan moeilijke woorden.
3. De afronding: samen met de kinderen kijkt u terug op het verhaal
4. De verwerking: het is belangrijk de kinderen met het boek te laten werken.

Vorbereiding

- Lees het boek van te voren goed door en let daarbij ook op de woorden u aan de orde wilt laten komen voor woordenschatuitbreiding. Woorden die tijdens het voorlezen geleerd kunnen worden: *fotoboek, treurig, haard, wiebelen, wagentje, boel, foto*
- Bedenk hoe u de betekenissen van de woorden gaat uitleggen/voordoet/laten zien en welke materialen u daarvoor nodig heeft. Verzamel deze materialen: bijvoorbeeld een fotoboek, afbeeldingen van een treurig gezicht, een haard, een wagentje.
- Richt eventueel het klaslokaal in in de sfeer van het boek, of maak een vertelafel rondom het boek (met foto's, fotoboeken, het boekje, zo mogelijk een handpop van Kiki). Ook kan in de huishoek (of de leeshoek) een knus hoekje komen met daarbij een fotoboek en het prentenboek van Kiki. Misschien is het leuk om de sfeer uit het boek na te bootsen met een fauteuil waarin samen met de kinderen het boek gelezen kan worden.

1. De oriëntatie

Er zijn verschillende manieren om een prentenboek te introduceren. Belangrijk bij de introductie is dat (1) de voorkennis rondom het thema/boek geactiveerd wordt, (2) enkele belangrijke woorden uit het boek al aan de orde komen, en (3) de kinderen nieuwsgierig worden naar het verhaal. Hieronder staan enkele suggesties:

- Introductie met een voorwerp: Neem een eigen baby- of kinderfoto mee, of een fotoboek. Vraag de kinderen wie ze denken dat er op de foto staat. Laat de kinderen de foto beschrijven. Vertel iets over de foto: Hoe oud was je? Wat deed je op de foto? Vraag vervolgens aan de kinderen of zij ook foto's hebben van toen ze klein waren. *Kijken ze wel eens naar de foto's? Hebben ze de foto's ingeplakt in een fotoboek? Wat is dat een fotoboek?*
- Houd een gesprek naar aanleiding van de kaft van het boek. Pak het prentenboek erbij. Vraag wie het boekje al kent: die mag nog even niks verklappen! Misschien kennen kinderen ook wel andere boekjes van Kiki. Laat de kinderen beschrijven wat ze zien (foto's van Kiki). Vraag: "Waar denken jullie dat het boekje over gaat? Laat de kinderen niet zomaar erop los fantaseren, maar vraag waarom ze iets denken! Vraag vervolgens naar hun eigen ervaringen met foto's: *Hebben ze zelf foto's? Maken ze (of hun ouders) wel eens foto's? Wanneer maken ze foto's? Waarom is het leuk om foto's te hebben?*
- Introductie met een vertelkoffertje. In de groep staat een koffertje, wat zou daar toch in zitten...? Voorzichtig voelen... en er komt een fotolijstje met een babyfoto tevoorschijn... of een kuikentje ....of een handdoek. Bespreek wat jullie zien. En natuurlijk zit ook het prentenboek in het koffertje.

Woordenschatuitbreiding

Voor taalzwakke leerlingen is het goed om voor het voorlezen de belangrijke woorden te bespreken. Dit kan eventueel met een klein groepje kinderen apart. Belangrijk is daarbij dat

de woorden herhaaldelijk gebruikt worden en dat de kinderen de woordbetekenissen ervaren. Suggesties bij de woorden:

- *Fotoboek* en *foto's*: laat een fotoboek zien, en leg daarbij de betekenis uit: *Dit is een fotoboek. In een fotoboek kun je foto's plakken. Als je foto's van vroeger wilt kijken, pak je je fotoboek. Vraag ook: Wie heeft er een fotoboek thuis?*
- *Boel*: Bijvoorbeeld gebruiken naar aanleiding van het fotoboek: Wat zitten er een boel foto's in! Wat veel foto's!
- *Treurig*: Laat een foto/plaatje zien van een treurig gezicht, of doe het zelf voor: "Nu kijk ik treurig: ik ben verdrietig." Kijk vervolgens blij: "En nu ben ik blij, vrolijk." Laat ook de kinderen treurig en daarna blij kijken.
- *Haard*: Vertel aan de hand van een afbeelding/foto wat een haard is: een kachel, met vuur, in huis, lekker warm.
- *Wiebelen*: voordoen, laat de kinderen ook wiebelen (op hun stoel). Gebruik het woord ook als kinderen, bijvoorbeeld tijdens de kring, zitten et wiebelen.
- *Wagentje*: Neem een wagentje mee. Een wagentje is een kar. Zet er eventueel een pop/knuffel in (net zoals Kiki in het boek) en vertel dat de pop in het wagentje rijdt.

2. Het voorlezen

Lees het verhaal voor. Onderbreek het verhaal af en toe om de kinderen gelegenheid te geven te reageren of om een vraag te stellen. Stel zelf ook af en toe een vraag, zie de suggesties hieronder. Laat kinderen af en toe voorspellen hoe het verhaal verder zal gaan (*Wat denk je dat Kiki nu gaat doen?*).

Een valkuil is dat een les 'interactief voorlezen' wordt beheerst door het stellen van vragen. Probeer als begeleider zo terughoudend mogelijk te zijn, waardoor de kinderen veel ruimte krijgen om te reageren. Kinderen reageren sneller bij 'aarzeling' van de voorlezer. Het is niet altijd nodig om precies de tekst uit het boek te lezen: het is niet erg om af en toe iets over te slaan of eigen woorden te gebruiken; als het verhaal maar duidelijk blijft.

Maak het verhaal levendig door een gevarieerd stemgebruik, bijvoorbeeld door hard en zacht af te wisselen en bepaalde zinnen en woorden met meer nadruk voor te lezen.

Suggesties voor vragen bij het verhaal

Het is niet nodig om tijdens een voorleessessie alle vragen en suggesties te gebruiken!

Bladzijde *Kiki kan niet buiten spelen*:

- Waarom heeft Kiki een zakdoek onder haar neus?
- Wie ziet Kiki door het raam?

Bladzijde *Opa komt op bezoek*:

- Waarom ziet Kiki er treurig uit? Wie weet dat?
- Wie staan er naast Kiki?

Bladzijde *Opa en Kiki zitten bij de haard*:

- Waarom gaan opa en Kiki bij de haard zitten?
- Kijken jullie ook wel eens in een fotoboek?

Bladzijde *Kiki is pas geboren*

- Hoe kun je zien dat dit een foto is?
- Hoe kun je zien dat Kiki hier pas geboren is?

Bladzijde *Kiki komt uit het badje*:

- Wie staan er nog meer op de foto bij Kiki?

Bladzijde *Kiki leert lopen*

- Hoe kun je zien dat Kiki het moeilijk vindt om te lopen?
- Wie weet nog hoe hij zelf heeft leren lopen?

Bladzijde *Kiki in het rode wagentje*:

- Wie duwt het wagentje?

Bladzijde *Kiki's eerste verjaardag*:

- Wat zie je allemaal op de foto? Hoe kun je zien dat Kiki één jaar wordt?

Bladzijde *Kiki loopt naar haar speelgoedkist*

- Wat pakt Kiki allemaal uit haar speelgoedkist?
- Wat gaat ze daar mee doen, denk je?

Bladzijde *Kiki tekent*

- Wat doet Kiki nu?
- Waar is het fotoboek?

Bladzijde *Kiki laat haar tekening zien*:

- Wat zie je op de tekening van Kiki? Hoe kun je zien dat zij dat is met opa?

Bladzijde *Opa en Kiki knuffelen*

- Vindt Kiki het leuk om geknuffeld te worden door opa? Wat vind jij van knuffelen?
- Zou Kiki nu niet meer treurig zijn?

3. De afronding

Er zijn verschillende manieren om het voorlezen af te ronden.

- Vraag aan de hand van de laatste afbeelding (de knuffel van opa en Kiki) wat de verschillen zijn tussen een tekening en een foto.
- Laat de kinderen het verhaal opnieuw vertellen.
- Blader het boek nog eens door en besteed aandacht aan de woorden en begrippen.

4. De verwerking

Enkele suggesties voor verwerkingsactiviteiten:

- Vraag of de kinderen de volgende dag zelf een foto meenemen van toen ze klein waren. Bespreek de foto's de volgende dag in de kring: roep het verhaal van Kiki weer in herinnering: *Waar ging het ook alweer over? Wat gingen opa en Kiki doen?* Vraag wie een foto heeft meegenomen en daar iets over wil vertellen. Vraag zonedig door over de foto: *Weet je nog waar de foto is gemaakt? Weet je hoeveel jaar je was op de foto? Wat deed je op de foto?* Laat de kinderen de foto beschrijven. Geef de kinderen ook de gelegenheid om vragen te stellen aan elkaar.
- Laat de kinderen een collage maken, waarin een eigen baby foto centraal staat. Boven de foto zet u de tekst "Zo zag ik eruit toen..." Daarnaast maken de kinderen een tekening: "Zo zie ik eruit als..."
- Een variant op de collage: Laat de kinderen een tekening maken over toen ze zelf klein waren. Schrijf onder de tekeningen: "Zo zag ik eruit toen ...", laat de kinderen de zin aanvullen. Geef suggesties als kinderen het moeilijk vinden om iets te bedenken: "Zo zag ik eruit toen ik een baby was." "Zo zag ik eruit toen ik voor het eerst naar school ging." "Zo zag ik eruit toen ik vier (of vijf) jaar werd." Laat vervolgens in de kring een paar kinderen vertellen wat ze getekend hebben. Andere kinderen mogen vragen stellen. Stel zo nodig vragen om de leerlingen op gang te brengen: *Wie is dat op je tekening?, Wie staan er nog meer op de tekening? Hoeveel jaar ben je op de tekening? Wat ben je aan het doen op de tekening?* Etc.
- Herhaal het interactief voorlezen in kleine groepjes.
- Neem het verhaal op een bandje op voor de boekenhoek of de luisterhoek.
- In het voorleesboek *Appie en opa* (van Rian Visser en Tineke Meirink, uitgeverij Gottmer) staat het verhaaltje *Op de foto*. Dit verhaaltje wordt op 8 maart 2006 uitgezonden in Sesamstraat.